

Processos d'autoformació instituent en les metròpolis postfordistes

Mijo Miquel¹

Introducció

Avui dia, amb unes institucions del coneixement allunyades de les realitats que estem vivint, enfrontades com estem a la crisi profunda del nostre sistema polític i de creences, on allò públic és simultàniament assaltat i qüestionat com a insatisfactori, i es dibuixa encara amb traços insegurs un possible horitzó del comú; sembla prou assenyat plantejar-se alternatives possibles, intentant generar mecanismes d'acció col·lectiva que estiguen a l'altura del repte d'innovació política davant el qual ens trobem.

Si haguérem d'enunciar una hipòtesi clara, diríem que el nostre plantejament essencial gira entorn de com, en el context de les metròpolis postfordistes, determinats processos d'autoformació poden dur-nos a transformacions socials en l'àmbit polític. En aquesta premissa, partim del pressupost que l'autoformació constitueix en sí un qüestionament dels llocs assignats en la redistribució dels sabers, ja que es planteja des de l'autonomia del coneixement, amb la

¹ Llicenciada en Filologia i Belles Arts, doctora en Art Públic, traductora i gestora cultural independent, exerceix des de 2003 com a professora d'Escultura en la UPV. Com a investigadora, la seua activitat se centra en la producció d'espais autogestionats vinculats als moviments socials així com en els processos d'autoformació destinats a la creació d'esfera crítica.

² LÓPEZ PETIT, Santiago. *La movilización global. Breve tratado para acatar la crisis*. Madrid: Traficantes de Sueños, 2009.

intenció de vincular-se a processos de cooperació social i resistència, així com a la generació d'institucions del comú. Contra la interpretació dominant de l'autoformació en la mateixa línia que l'autoajuda, com una activitat aïllada de compactació de l'individu que, per si mateix, es blindava en aquesta carrera per la supervivència mitjançant l'acumulació d'útils cognitius i a mil quilòmetres també de la formació permanent que respon a criteris de capacitació especialitzada orientada a la seua explotació mitjançant el treball; en els processos d'autoformació es produiria la connexió de les lluites contra el desclassament del treballador cognitiu, els cicles de resistència i les experimentacions organitzatives destinades a la generació d'institucions del comú. En ella, davant de l'àmbit totalment individual de la salvació pròpia en l'espiral competitiva, l'espai global s'ha afirmat definitivament com el lloc de la investigació i de l'acció política.

En segon lloc, hem comprovat en les nostres experiències sobre el territori que les pràctiques d'autoformació combinades amb moviments socials poden provocar l'emergència d'un caràcter institucional. Aquest convertir-se en institució en el bon sentit de la paraula, és a dir, en una entitat capaç d'instituir-se a si mateixa, té al seu torn com a objectiu obtenir una posició d'interlocució legitimada des de la qual dialogar amb els poders constituïts, ja que aquest diàleg resulta necessari per a poder provocar canvis d'ordre polític a través d'un mínim comú dinamitzador que permeta catalitzar la suficient energia i la suficient ignorància com per a provocar-los.

Per a aconseguir-ho, hem partit de la necessitat apressant que tenim de formar-nos en qüestions a les quals no atenen les institucions, per a poder enfrontar-nos a les incògnites polítiques, econòmiques i socials del present mitjançant formacions compartides i militants que cerquen la transformació social així com la multiplicació d'iniciatives orientades a la creació d'un comú que s'opose al que Santiago López Petit² denomina la "mobilització global" de les nostres vides.

La consolidació del paradigma universitat-empresa

Si mirem cap a les institucions productores de coneixement com són les universitats, hem d'admetre que no han romàs impermeables a la deriva de la societat ni als rigors de la crisi, partint ja com partien d'un punt de partida inicial basat en la reproducció de classes socials: han sigut institucions concebudes i mantingudes com a eina de perpetuació conservadora, humanista i meritocràtica (conservadora perquè pretén mantenir un estat social de coses, humanista perquè pretén transmetre coneixements orientats a la formació de la persona en les diferents arts i ciències, i meritocràtica, perquè el posicionament dins de la jerarquia no és hereditari sinó que se sotmet al criteri del mèrit propi), si bé, a partir de la seua massificació, es van obrir a una mecànica que intentava operar, per contra, com un dispositiu de redistribució d'oportunitats i de crítica de la realitat, amb un esperit més democràtic en les seues formes i

conseqüències. Lamentablement, aquesta situació ha estat poc duradora, aplicant-se de nou orientacions rares vegades rupturistes. Per tant, abans de parlar de l'autoformació paral·lela, procurarem fer una espècie de diagnòstic utòpic-crític de la nostra institució universitària, utòpic perquè ens adonem de la distància que ens separa dels nostres desitjos i perquè no deixem de ser conscients que els canvis interns que s'estan produint en la institució estan prenent la direcció exactament inversa, crític perquè intentarem dur-ho a terme basant-nos en intuïcions que podrien conformar els següents criteris de manca:

1. Manca d'allò públic: mercantilització generalitzada de la institució, amb el que açò implica també de privatització oculta.
2. Manca social: desconexió dels moviments socials i de la vida en general.
3. Manca d'allò crític: elisió de les aspiracions de coneixement i de desenvolupament de pensament crític.
4. Manca d'allò comú: perfeccionament dels models d'expropiació dels sabers segons la lògica dels encerclaments dels comuns aplicada a l'educació.

No ens agradaria pensar que aquesta consideració pugui interpretar-se com una crítica a la condició pública de les institucions d'aprenentatge, més aviat, com una constatació de les conseqüències que ha tingut l'assetjament i enderrocament de tot allò que era públic i el foment i subvenció d'allò privat que obvia a tots els nivells aqueixa condició pública. Entre altres qüestions, aquesta condició implicaria una socialització generalitzada dels avanços de la investigació en molts camps, quan una de les marques de la universitat actual és la inexistència de devolució al gruix de la societat i l'engreixament dels vincles i dependències amb les empreses, que formen efectivament també part de la societat però que no s'han caracteritzat mai per socialitzar els seus beneficis. Totes les últimes reformes universitàries incideixen en la necessitat que la Universitat s'adeqüe a les demandes de la societat però, quan observem de prop la interpretació que es fa d'aquest excel·lent propòsit, sovint es confon societat amb empresa i benefici amb rendibilitat. Simplement en termes quantitius, el fet que s'haja produït un augment progressiu i continuat del nombre d'estudiants universitaris, ha transformat a la universitat en un potent agent econòmic, no solament per la quantitat de diners que pot arribar a mobilitzar com a productora de serveis sinó en la mesura en què pot dinamitzar posteriorment el coneixement generat tant pels seus treballadors com per l'ambigu estatut de la majoria dels seus becaris.

El foment des de l'Estat de les universitats privades que funcionen com a institucions porta implícita la noció que l'educació és una mercaderia subjecta als mecanismes del mercat. Aquest canvi perceptiu és el que afectarà, a manera de bumerang, a l'educació pública ja que situa definitivament l'educació en l'àmbit de la competència. Competir per un sector de mercat implica d'una banda, considerar als alumnes no com a persones en vies de formació sinó com a clients potencials. D'altra banda,

³ Patró d'acumulació en el qual la realització de beneficis té lloc fonamentalment a través dels canals financers, en lloc de mitjançant del comerç i la producció de mercaderies: “Les reformes estructurals dutes a terme a partir de la dècada dels setanta, així com el final de Bretton Woods, van donar inici a un nou context internacional on l'àmbit financer va començar a dominar i determinar el funcionament de l'àmbit productiu. Aquesta nova configuració de les relacions entre el sistema productiu i el sistema financer és el pilar del que molts autors han cridat la financiarització.”, GARZÓN ESPINOSA, A. (2009) en “Economía Crítica y Crítica de la Economía”. Número 5, Mayo-Junio 2009.

⁴ FERRERIRO BAAMONDE, Xulio, (2010). “Mercantilización y precarización del conocimiento: el proceso de Bolonia”, en *La universidad en conflicto: capturas y fugas en el mercado global del saber*. Madrid: Traficantes de sueños. Pp. 113-144.

implica també la recerca de fórmules vàries per a adequar els estudis a les demandes d'aqueix mateix mercat, independentment de la seua importància formativa, és a dir, consolidar simultàniament aquest procés de mercantilització i de financiarització³ de l'ensenyament superior.

De fet, resulta fonamental pensar que, si bé l'estratègia de la reforma universitària planteja aquest projecte polític-econòmic com a “natural”, allò respon únicament al criteri d'adaptació de les institucions universitàries a la conquesta de la ideologia neoliberal d'un nou espai en el qual implantar la seua lògica de mercat, tal com detalla Ferreiro Baamonde⁴. Per a aquest autor, resulta clar que des dels inicis, aquesta reforma ha estat orientada a convertir en rendible la universitat que se situa des de fa temps en el centre del capitalisme cognitiu basat en la valorització del coneixement, sobretot quan aquest pot fer-se rendible a curt o mig termini mitjançant la seua apropiació pel sector productiu.

En aquesta anàlisi, sovint s'ha optat per resumir les tensions que es produeixen en el seu interior a un dilema bàsic: la recerca i transmissió de coneixement plantejada en tant dret públic versus la formació adequada de futurs empleats en el marc del capitalisme cognitiu, obviant el fet que no es tracta únicament d'una submissió al sistema neoliberal per part de la universitat sinó d'un solapament generalitzat de la vida mateixa i del capitalisme. El fet que els centres educatius es pensen amb la lògica de l'empresa, subordina la generació i transmissió de coneixement a la llei general del sistema capitalista: produir amb el menor cost i la màxima oportunitat de guany.

Si analitzem el que açò suposa en l'entorn universitari, veiem que no significa únicament controlar el balafament dels diners públics o l'endogàmia sota el mantell de la solidaritat sinó que suposa la precarització del treball acadèmic, com no podia ser menys quan el subjecte històric del segle XXI és el precari. Sota aqueix parai-gua trobem no solament a l'immigrant o a la dona que opera en l'esfera de la reproducció sinó també al productor cultural i a l'universitari. Els diferents models d'inclusió precària dins de l'àmbit acadèmic inclouen contractes laborals intermitents, sobrequalificació dels treballadors, extralimitació de tasques assignades sota la promesa d'un canvi futur d'estatus laboral, diferències salarials desproporcionals al treball executat, i moltes altres característiques similars al funcionament de qualsevol altra gran corporació.

En el cas de la universitat, l'oculta privatització parcial que suposa l'aplicació que els governs han fet del text present en el pla de Bolonya segueix el seu curs, privatització de l'espai educatiu en la qual s'han reproduït els mateixos ardits amb les quals va succeir la privatització de la sanitat, dels transports o de les comunicacions: externalització parcial i progressiva de serveis, multiplicació de contractes arran de la creació d'una classe de treballadors permanents amb contractes de breu durada i la preservació d'un nucli de treballadors a temps complet, falsa competència ja que es dona

en condicions diferents d'obligació social (contractes d'autònoms, etc.), estimulació de la rivalitat interna, aparició de marcadors de productivitat que diferencien els ingressos percebuts, participació d'empreses privades en segments institucionals, etc. culminant la indiferenciació entre allò públic i allò privat.

Avui dia, l'Estat és el garant de l'empresarialització de la universitat, com un altre més dels símptomes de la crisi de l'Estat del Benestar que permet capturar la producció del comú i estendre la precarietat laboral a tots els àmbits. Aquest procés encara es fa més evident quan tractem una altra de les característiques de la universitat post-Bolonya: la inclusió diferencial aplicada als centres d'educació superior, és a dir, la jerarquització dels centres segons nivells d'excel·lència establits atenent a criteris de productivitat. Aquesta inclusió diferencial també és extensible a molts altres àmbits: sanitat, drets laborals, mobilitat, espai públic, etc. com bé indiquen en les seues investigacions Marta Malo i Débora Àvila⁵.

La crisi: una fase més del postfordisme

Hem vist en els últims temps com aquesta crisi amb caràcter sistèmic i global ha passat de ser enunciada com una guerra total i permanent a partir de l'11-S, a ser construïda a partir de la imatge de l'esfondrament que suposa la constatació de la incertesa també total i permanent. Aquest incardinament essencial de la incertesa en la societat postfordista implica la modificació de l'estructura social i laboral fins a crear una classe metropolitana precaritzada, una classe amb una consciència en gestació que està cercant a la desesperada les seues línies de força per a operar una subjectivització diferent. De moment, constatem com gran part de la població del nostre país es veu sotmesa a una precarització generalitzada de les seues vides, a una flexibilitat i mobilitat permanents i percebudes quasi com a desitjables ja que l'alternativa és pitjor, l'exclusió de la societat, el fantasma de la penúria. La solitud i la por que produeixen tenen efectes diluents sobre la creació de qualsevol teixit social consistent i ens situen en l'àmbit de la resistència, sinó directament en la idea de supervivència que implica una confrontació amb els altres que són iguals. Al cap i a la fi, no hi ha gens millor per a reforçar la passivitat que la pèrdua d'alternatives perquè un altre dels factors fonamentals que provoquen aquest bloqueig és, sense cap dubte, la deslegitimació generalitzada de la classe política sense excepcions.

Per tot açò, en comptes de posar-nos en mans d'uns altres per a trobar solucions a aquesta crisi, en comptes de carregar sobre les nostres esquenes les incerteses i les pors i assumir a títol privat els fracassos i les precaritzacions, la pèrdua de futur més enllà del resistir, necessitem recuperar la nostra pròpia autonomia de pensament, començar enfrontant-nos a l'absència d'alternatives de tot tipus a la qual ens hem acostumat, desnaturalitzant-la. Enfront de la lògica expropiadora que ens commina a consultar a l'expert, a tremolar esperant l'oracle, podem re-

⁵ MALO de MOLINA, Marta i ÀVILA, Débora (2010). "El gobierno de la diferencia: gestión y gradaciones de derechos sociales". En *Repensando la metrópolis. Prácticas experimentales en torno a la construcción de nuevos derechos urbanos*. Málaga: Centro de Estudios Andaluces.

unir-nos en la nostra ignorància, sumant desconcerts per a cercar suports on reposar una realitat que se'ns desmunta i a la qual ens aferrem i per a açò, què millor que tornar a plantejar-nos com sembrem aqueixa visió única de l'univers?, què va succeir en el camí perquè tots trobarem el mateix tipus de respostes, o pitjor dit, el mateix tipus de preguntes? i on es fan les preguntes sinó en les institucions del coixement?

Ja hem vist el que ha passat amb aquestes institucions immerses en processos de privatització i mercantilització, així que potser ens anara de profit dedicar tot aquest capital creatiu que desenvolupem en les èpoques de bonança orientant-ho cap a la possibilitat de pensar/proposar/experimentar nous models en educació, però també en govern, recuperar la capacitat d'establir acords, pactes i contractes als quals arribar per mitjà del conflicte/diàleg, però també la realitat d'un subjecte afectat i afectant que és capaç de generar llaços d'autonomia i dependència i, si ens posem utòpiques, simplement recuperar la possibilitat de pensar conjuntament passant d'un subjecte privat a un *nosaltres* que pensa.

Necessariem plantejar-nos prèviament quines formes de govern estem considerant com les úniques vàlides i per què en aquests moments hauríem de dedicar-nos a analitzar la nostra realitat per a governar-nos de forma conjunta que no significa ni massificada ni unànime. Què ha passat per a què les polítiques públiques que afecten a grans capes de la població, com és el cas de la reforma de l'ensenyament superior europeu, es prenguen en reunions compostes per delegats polítics i tecnòcrates de l'administració europea sense que es produísca debat algun en la societat més enllà de fer callar les protestes sorgides de l'àmbit universitari i no solament dels docents "beneficiaris" afectats per les retallades i privatitzacions sinó pels propis alumnes? En quin moment s'ha produït un desistiment o cooptació de la capacitat de decisió sobre qüestions centrals del nostre govern? I el que és pitjor, què ha passat perquè les forces polítiques no se senten ni tan sols inclinades a iniciar un debat obert amb la societat en casos com aquests en què hi ha una oposició de considerables dimensions que intenta fer-se sentir de múltiples maneres? Per ventura no disposem dels mitjans tecnològics per a fer-ho? O simplement es tracta de mantenir un tractament de minoria d'edat al conjunt de la població?

Podríem doncs revisar en certa manera les condicions del pacte que realitzem a Europa en general i a Espanya en particular, sobre les nostres maneres de govern que semblen estar cada dia més blindades a qualsevol canvi, sota l'excusa a voltes dels fonamentalismes aguaitants, unes altres, sota l'amenaça de la pèrdua d'identitats o sota qualsevol altre sostre que resulte convenient per a la campanya d'opinió pública del moment. Nomenarem les falses transicions i els acords a mig gas, la desarticulació generalitzada d'una societat que s'havia posat en peus amb esperança i que ha acabat sent una amb el mercat. Enfront d'açò, com no reprendre la inabas-

table derrota que va suposar per als moviments autònoms a Espanya la simulació d'una democràcia postfranquista basada en pactes entre els antics comandaments i els nous partits, a esquena del que havia sigut l'oposició fins al moment, evidenciant la impossibilitat física del canvi. Una derrota que va establir un punt de partida en el qual, per a començar, s'havia de negar aqueixa mateixa derrota, es necessitava dibuixar una realitat possible en la qual el subjecte històric relacionat amb el treball es va veure desmantellat per a passar a ser un "subjecte lliure", un aspirant a la llibertat de la seua pròpia precarització. Resulta útil en aquesta qüestió remuntar-se a les lluites obreres dels 70, com a antecedent de certa idea d'autonomia prefiguradora de les bases que ens porten en l'actualitat als processos d'autogestió i autoformentació col·lectiva.

Totes aquestes reflexions sobre la relació entre política i vida posen de manifest la necessitat que els moviments socials tornen a pensar la qüestió de les institucions mitjançant les seues pròpies pràctiques, sobre la necessitat d'instituir-se i modificar amb açò la trajectòria d'altres institucions, afavorint la implantació de noves condicions de producció del públic o bé del comú, de manera que s'òbriguen els següents possibles, com bé indica Carlos Prieto del Campo⁶:

- a) Extensió de les dinàmiques de resistència col·lectiva, transformant-les en dinàmiques d'institució col·lectiva;
- b) Enriquiment objectiu de les possibilitats d'acció política més enllà del sistema de partits i sindicats;
- c) Possibilitat de constitucionalitzar i democratitzar l'antagonisme i juridificar les lluites mitjançant dispositius de producció administrativa, despesa pública i sistema tributari.

En resum, necessitem abans de res, desenvolupar estratègies vàlides per a convertir-nos en interlocutores dels poders públics amb la capacitat de generar debats per a pal·liar la crisi de funcionament de la política, és a dir, la pèrdua de capacitat del poder polític d'interactuar amb la societat, inclosos els moviments socials. D'altra banda, l'experimentació de formes inèdites de sobirania i d'invençió de projectes polítics que contraresten les dinàmiques sistèmiques de reproducció del capital i les formes de governança de les elits que es beneficien de tals dinàmiques, hauria d'afrontar la necessitat urgent de realitzar un procés de democratització radical de les institucions europees, encara que tampoc podem limitar-nos a fer una anàlisi excessivament optimista de les possibilitats d'eixir-nos d'unes dinàmiques tan complexes i instaurades fins al més profund de la nostra pròpia subjectivació.

La metròpolis postfordista

Però abordem breument el marc en el qual succeeix aquesta confluència de tensions i forces convergents, de conflictes i de reptes, el context en el qual s'està pro-

⁶ PRIETO DEL CAMPO, Carlos. "Lo público y lo común: Estado, derecho, Administración pública/poder constituyente, capitalismo, movimientos antisistémicos". en Revista Trasversales número 14, primavera 2009.

⁷ NEGRI, Antonio, *La metròpolis y la multitud*, (consultado el 2 de septiembre de 2015 y disponible on line en: http://ddooss.org/articulos/otros/Antonio_Negri.htm)

duint la crisi, és a dir, la metròpolis. Per a abordar avui dia les dinàmiques que conflueixen en els epicentres del canvi, no n'hi ha prou amb atendre a criteris urbanístics o ecològics, sent necessària l'aplicació simultània d'una anàlisi política i social que pugui anar més enllà de la pròpia disposició espacial. Seria de rigor començar dient que hi ha una diferència entre els conceptes de ciutat i de metròpolis que poc té a veure amb la dimensió de l'acumulació de recursos i persones, ni tampoc amb el seu emplaçament en el primer o en el tercer món, sinó amb un canvi general en les relacions de producció i de captació del treball. Per resumir, direm, citant a Negri⁷, que avui dia la metròpolis és a la classe metropolitana el que l'obrer era a la fàbrica. Què significa aquesta frase tan suggeridora? Ni més ni menys que en els processos de transformació que acompanyen al pas del fordisme al postfordisme, la metròpolis es converteix en el lloc central de producció i explotació però també de creativitat i rebel·lió, característiques que abans servien per a descriure la centralitat de la fàbrica.

Aquesta consolidació del postfordisme implica l'exportació del model de producció immaterial a altres formes de treball. La indiferenciació entre temps de treball i temps de vida, amb la seua conseqüent autoexplotació, la cessió dels beneficis de les externalitats positives generades a d'altres agents econòmics, la llibertat precària paradoxalment paral·lela a la incapacitat de gestionar temps i horaris, l'aïllament dels treballadors i per tant, la impossibilitat de sindicació, són totes característiques reconeixibles en els productors-gestors culturals però igualment aplicables als empleats de les grans cadenes o a qualsevol altre treballador de l'àmbit dels serveis, per posar altres exemples.

Si fem una breu revisió del que suposa aquest procés de transformació metropolitana associada al model de producció postfordista, podem nomenar nombroses maneres de "posar a treballar la ciutat" de la mateixa manera en què es posa a treballar a la vida. La reducció de l'espai considerat com a públic a través de les privatitzacions fragmentàries (publicitat, terrasses, encerclaments, desaparició d'elements comuns gratuïts com a fonts o bancs), l'estandardització del mateix (places dures, mobiliari urbà hostil) anul·lant la possibilitat d'espais comuns de trobada, la multiplicació de dispositius de control tant tecnològic com a normatiu per a reduir l'ocupació de l'espai públic a actes de consum sota la coartada de la ciutat convertida en espectacle, ja siga turístic, ja siga d'oci programat, la multiplicació d'ordenances cíviques que escapen a qualsevol capacitat de decisió per part dels ciutadans, i tota una infinitat d'expropiacions similars, fan que el comú metropolità siga un espai cada vegada més escàs, de manera que resulta quasi obligatòria l'engegada de dinàmiques de recuperació del mateix, mitjançant processos d'anàlisi i participació comunitàries que permeten incidir de forma eficaç i positiva en aquesta anul·lació progressiva amb la intenció de revertir-la.

L'autoformació multiplicada

Tot açò ens enfronta a la necessitat d'una reflexió interna sobre la noció de crisi, així com sobre la urgència a l'hora d'inventar nous mecanismes d'acció col·lectiva que ens permeten reaccionar davant l'enèsima càrrega del capital i les seues inamovibles pretensions de flexibilitat. Ens trobem davant un repte d'innovació política que tinga en compte ja no el públic, sinó el comú, que supose un canvi d'escala i d'apreciació general sobre la deriva que podria anar associada a aquests canvis amb caràcter general. Per tant, com ja hem plantejat, necessitem identificar el subjecte de transformació possible davant la crisi en la metròpolis postfordista, la comunitat absent que podria aportar mecanismes d'activació i articulació de la mateixa i respondre a la qüestió de com i d'on podria emanar el coneixement necessari per a provocar un canvi en les maneres de conceptualització i de govern, així com la metodologia de transformació emprada per a açò en diferents experiències pràctiques.

Reiterem la necessitat de transformar la resistència en una dinàmica d'institució col·lectiva, anant més enllà del sistema de partits, encara que necessitem constituir-nos prèviament en interlocutores legitimades d'aqueixos mateixos poders públics amb la capacitat de generar debats i proposar accions autònomes. No obstant, fem de nou recalcamen en què es tractaria més aviat d'instituir-se que de convertir-se en inamovible institució i per açò, resulta tan important recordar quantes vegades siga necessari el debat entre emergència i perdurabilitat, entre revolució i esclerotització. Aqueix debat constitueix un punt d'inflexió decisiu en la possibilitat d'instituir processos i generar institucions diferents, denominades per certs autors com a institucions autònomes o "monstruoses", per a acompanyar i impulsar noves pràctiques socials transformadores sense caure per açò en l'autisme de l'estable.

En aquesta línia entrem en el debat central sobre el projecte d'autoformació com a dispositiu de dinamització polític, abordant la necessitat de dotar-nos d'armes formatives ja que en l'activisme rares vegades es produeix l'acumulació de saber sinó, en la majoria dels casos, un relleu generacional que desaprofita els coneixements adquirits mitjançant les pràctiques antagonistes. Des dels moviments socials, poques vegades hem sigut capaces d'engegar institucions col·lectives estables que ens servisquen per a generar debats entorn d'aquests sabers no acadèmics així com per a agrupar-los, contrastar-los i transmetre'ls apropiadament. Ens trobem davant l'absoluta necessitat de multiplicar empreses polítiques com l'Observatori Metropolità⁸, que funcionen en xarxa com la Universitat Nòmada⁹, i que treballen per a articular plataformes des de les quals travar sinergies cara als urgents canvis als quals ens aboca aquesta triple crisi que estem mastegant. Si a açò li afegim el desenvolupament de les capacitats igualitàries a la Rancièra mitjançant una presa de poder, un empoderament dels mitjans de coneixement, els continguts i els llocs, tenim dispositius conjunts de producció de teories i pràctiques orientats a la transformació política que també és la vida.

⁸ <http://www.observatorio-metropolitano.org/>

⁹ <http://www.universidad-nomada.net>.

¹⁰ RANCIÈRE, J. (2009). *El maestro ignorante*. Barcelona: Laertes

Hem d'assumir que la política tan sols pot denominar-se política quan provoca canvi i aquest canvi tan sols és possible en grups que tinguen la potència de transformació política, persones amb poder fàctic capaços de canviar l'estructura amb la seua emergència organitzada. En l'actualitat, a Espanya almenys, tots som subjectes des dels quals pot emanar el canvi, vista la crisi profunda que ens agita, però resulta molt més probable que els subjectes transformadors vinguen dels següents quatre grups: treballadors immigrants il·legals, treballadors cognitius de classe mitjana amb ocupacions precàries, joves dels suburbis, i estudiants d'institut o d'universitat. A aquests grups se sumen aquells que, per la gravetat de la crisi, es troben en una posició desesperada, en la qual tots els privilegis o almenys, els equilibris precaris obtinguts al llarg de dècades, desapareixen de manera abrupta, deixant-los la sensació de que ja no tenen gens que perdre i que, per tant, poden eixir-se de les seues caselles, és a dir, dels seus marcs de pensament, i passar a l'acció.

Per a fomentar l'activació d'aquests grups transformadors, resulta necessària la generació d'estructures que afavorisquen un procés similar al plantejat pel mestre ignorant¹⁰ i fer-les visibles, és a dir, atractives, a aquests quatre grups: a través de la creació d'escenaris de formació alternatius, consolidar estructures de manera que es pugui produir l'empoderament intel·lectual dels potencialment capaços de canvi i l'aplicació fàctica d'aquest empoderament en la creació de plataformes d'acció a nivell econòmic i social. En resum, com ja hem dit, es tractaria de consolidar formes de socialitat que es donen com immediatament polítiques: amb una nova politicitat encarnada o específica el sentit de la qual procedisca de l'exercici intuïtiu de les seues pràctiques, reapropiant-se d'espais i paraules per a transformar-se mitjançant una operació conjunta que combine la praxi com a eina teòrica i el pensament com a eina de transformació.

En aquest procés, fem especial recalcamet en el desenvolupament de dues fases: d'una banda, la detecció o creació de conceptes sobre la base de necessitats i desitjos amb una clara intenció d'investigació militant (sobre nocions com el comú, la renda bàsica, les fronteres internes, els processos participatius urbans o el decreixement). Per una altra, la generació d'un diàleg en el qual des del primer moment s'estiga plantejant la igualtat de capacitats entre els diferents interlocutors. Açò implica planificar processos més llargs, de major implicació, d'anada i tornada, en els quals el moment de la trobada siga simplement una carnalització d'un diàleg previ i d'una conversa posterior. La seua orientació es caracteritzaria per:

1. La posada en relació de les teories crítiques amb les pràctiques dels moviments socials en la transformació de la metròpolis, prioritzant la connexió amb la societat i responent a les necessitats d'autoformació per a dotar-se d'eines conceptuals que des de les segones es plantegen com a urgents.

2. La utilització de les noves tecnologies per a promoure la producció i la difusió horitzontal de coneixements a través d'arxius, emissions *streaming* i vídeos com a eines bàsiques per a visibilitzar i socialitzar aqueixos processos.
3. La vinculació amb les diferents institucions de coneixement entre les quals es troba la universitat, cercant la seua implicació en processos de construcció conjunta de teoria i devolució de la mateixa a la societat.

Es tractaria de dur a terme processos d'autoformació generals que li donaren més pes a les trobades puntuals, articulades amb altres línies i projectes per a anar completant manques, atenent a les dinàmiques internes per a passar després als processos participatius al voltant d'aquests objectius:

1. Respondre a les necessitats d'autoformació en l'àmbit polític que es plantejen com a urgents des dels moviments socials: l'aprenentatge de metodologies assembleàries i processos participatius destinats a produir **empoderament polític** mitjançant processos institutents.
2. Plantejar intervencions que no es limiten a un espai determinat sinó que generen un marc d'anàlisi de manques i desitjos que dinamitze les energies cap a un procés d'**empoderament físic** dels diferents espais pels quals es podria optar, inventant eines i abordant les realitats jurídiques d'ocupació d'espais en desús.
3. Igualment importants considerem les possibilitats d'**empoderament laboral** des de les diferents modalitats d'empreses fins a les alternatives econòmiques que no utilitzen els diners com a moneda de canvi.
4. Finalment, les diferents opcions de sobirania alimentària proposades des de l'agroecologia urbana així com els diferents debats sobre decreixement, ecologia i energies renovables, ens permeten treballar les possibilitats d'**empoderament ecològic**, més que preemtori avui dia.